

אימוץ "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית"

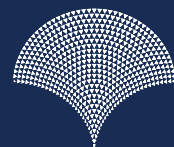
על בסיס החלטת ממשלה 127,

19.7.2021

דוח מעקב

יולי 2024

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעוברה. בשבילנו.

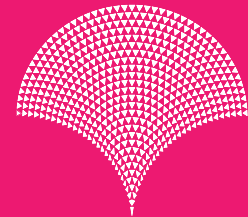

CECI

אודות האגודה הישראלית לגרונטולוגיה

האגודה הישראלית לגרונטולוגיה הינה אגודה מקצועית המאגדת בתוכה חברות וחברים העוסקים במגוון התחומים של מקצוע הגרונטולוגיה – מדעי הזקנה. האגודה פועלת לשיפור איכות החיים של האזרחים הוותיקים ופעילה בקידום מדיניות הממשלה והכנסת בתחום הזקנה. האגודה פועלת לקידום מעמד הגרונטולוגיה כמקצוע מוכר, כתחום מדעי בעל מעמד וכעולם עיסוק ומומחיות משמעותי. באגודה חברים גם גמלאים וסטודנטים המתעניינים, עוסקים או לומדים את תחום הזקנה. האגודה הינה ארגון שלא למטרות רווח, בעל אופי אינטרדיסציפלינרי, שהינו היחיד מסוגו בארץ, המאגד בתוכו עובדי שדה, אקדמאים, מרצים וחוקרים, וקובעי מדיניות, אנשים העובדים בשכר ואנשים העובדים בהתנדבות במגוון תחומי הזקנה. האגודה שמה לה למטרה להיות בית וצומת למפגש בין הדיסציפלינות השונות ובין אנשים העובדים בארגונים שונים העוסקים בזקנה ומטפלים בזקנים. האגודה חברה בארגון הבין-לאומי לגרונטולוגיה ופועלת במסגרת החשיבה האירופית שלה.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

CECI

אודות המרכז להעצמת האזרח

המרכז להעצמת האזרח הוא עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת, והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית, של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את שיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דוח מעקב

יולי 2024

אימוץ "מפת המדדים הלאומיים

להזדקנות מיטבית"

על בסיס החלטת ממשלה 127,

19.7.2021

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח המבצע ניטור ומעקב אחר יישום מדיניות הממשלה, בשיתוף האגודה הישראלית לגרונטולוגיה.

תחקיר: ליה רינג (PhC), תחקירנית בפרויקט המוניטור, דוקטורנטית בחוג לגרונטולוגיה, אוניברסיטת חיפה. עו"ס (MSW), מרצה ורכזת הכשרה מעשית, המכללה האקדמית אשקלון

בהנחייתם של ד"ר שרון אוסט-מור, חברת הוועד המנהל באגודה הישראלית לגרונטולוגיה ועמיתת מחקר באוניברסיטת חיפה

פרופ' יצחק בריק, יו"ר האגודה הישראלית לגרונטולוגיה ומרצה בחוג לגרונטולוגיה באוניברסיטת חיפה

וגב' מיכל בן משה, מנהלת תכנית המוניטור במרכז להעצמת האזרח

* "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" גובשה בשיתוף עם משרדי הממשלה, ג'וינט-אשל, מכון מאירס, ג'וינט ברוקדייל, מרכז הידע לחקר ההזדקנות בישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

תוכן העניינים

תקציר	5
טבלה מסכמת – סטטוס יישום ההחלטה	7
רקע – "עם הפנים לעתיד" – הזדקנות מיטבית בישראל	9
פירוט מרכיבי החלטה 127 – סטטוס יישום	11
חסמים ומאפשרים	15
סיכום, תובנות ומסקנות	17
מקורות	18

תקציר

מסקרים שנערכו לאחרונה עולה כי האזרחים הוותיקים אינם בסדרי העדיפויות במלחמה או במאמצי השיקום ובמצבי סכנה הם הופכים למרותקי בית מבחירה וזקוקים למשענת (בדומה לכרוניקה שאפיינה את ימי מגפת הקורונה). באשר לאזרחים ותיקים שפונו מביתם – השהות הארוכה בדיוור ארעי מהווה סכנה לנסיגה פיזית ונפשית והחזרה הביתה גם היא דורשת הסתגלות מחדש, טיפול במצבים של פגיעה ברכוש או בנפש והשלמת טיפולים רפואיים שנדחו.¹

החלטה 127 | יולי 2021

שם ההחלטה: אימוץ "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית"

מטרה במילים "רגילות": מפת מדדים שתסייע לממשלה לגבש ולהכווין את מדיניותה באופן שישרת הזדקנות מיטבית

הסבר: בשל העלייה בתוחלת החיים, הזדקנות עומדת להיות אחד האתגרים האסטרטגיים המשמעותיים למדינה. מכאן עולה מחויבות להתאמה והכוונה של השירותים הציבוריים לצרכיהם של האזרחים הוותיקים

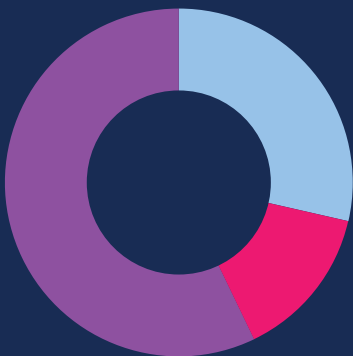
גורם אחראי: משרד ראש הממשלה, משרד הרווחה, משרד הבריאות והלמ"ס

החלטה 127

57% יושם

28.5% יושם חלקית

14.5% לא יושם

הזדקנות האוכלוסייה היא אחד האתגרים האסטרטגיים של ישראל. עד 2035 יחיו בישראל 1.6 מיליון אזרחים ותיקים, כשהיום מספרם עומד על פחות מ-1.2 מיליון. תחזית זו צפויה להשפיע עמוקות על ההוצאה הלאומית בתחומים כגון בריאות ורווחה, באופן המחייב היערכות ממשלתית לאומית בתחומי חיים רבים, שילוב בין מערכות שונות ופעולות של מגזרים שונים (ציבורי, עסקי וחברתי).

החלטת ממשלה מס' 127 לעניין "מפת מדדים לאומיים להזדקנות מיטבית" התקבלה ביולי 2021 ובהמשך להחלטות הממשלה קודמות (מס' 150 מיום 28.06.2015, מס' 2494 מיום 19.04.2015 ומס' 2752 מיום 18.06.2017), הנוגעות למצב חברתי, הכלכלי והבריאותי של האוכלוסייה הזקנה וזו המזדקנת. עקב ההשלכות הכלכליות והחברתיות הצפויות מהזדקנות האוכלוסייה והיותה אתגר אסטרטגי לעתיד המדינה, נולד הצורך לכוון את המדיניות הלאומית, בכיוון הרצוי ובאופן מיטב על עתיד האזרחים הוותיקים בישראל. בתוך כך, הוחלט לאמץ את "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית", אשר גובשה בצוות עבודה רב מגזרי.

מטרת מפת המדדים היא לסייע לממשלה בגיבוש מדיניות מבוססת נתונים שתוביל להקצאה יעילה של המשאבים הציבוריים ומכאן להביא לצמצום פערים, לדחיקת התלות בסיוע סיעודי ולחיוזוק תהליכי הזדקנות מיטבית בישראל. מפת המדדים נועדה לשרת את כל הגורמים הרלוונטיים העוסקים בקידום הזדקנות מיטבית, לרבות רשויות מקומיות, המגזר העסקי, חברה אזרחית ועוד. ההתבססות של הגורמים האלה על מפת המדדים הלאומית בעיצוב המדיניות עליה הם אמונים, צפויה לתרום לקידום המחקר ואיסוף הנתונים וכן להשגת המטרות והיעדים על מנת לאפשר הזדקנות מיטבית במדינת ישראל. במובן ה"רך" יותר, מטרת השמעת מפת המדדים ועדכונה המתמיד, נועדה גם לייצר שפה מקצועית משותפת, פרודוקטיבית והוליסטית בקרב כלל הגורמים העוסקים בתחום. מתוך 7 סעיפים יישומיים בהחלטה שנבחנו במסגרת דו"ח זה, 4 יושמו באופן מלא (57%), 2 יושמו באופן חלקי (28.5%) ו-1 סרם יושם (14.5%).

תמונת היישום העולה מתחקיר המוניטור, מדגימה מחד יישום מלא בנוגע לסוגיות הקשורות לאימוץ הפורמלי של "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" ואף בניה של מערך מחקרי ופרסומו ומאידך – כי יש עוד דרך ארוכה עד להשמעה של מפת המדדים כמצפן בעבודת הממשלה והשפעתם בפועל על חייהם של אזרחים ותיקים בישראל ומכאן על הכלכלה והחברה הישראלית בכללותה.

1 הזדקנות מיטבית – תוכנית עבודה 2024, מחירום לשיקום ובחזרה לעתיד. ג'וינט'אשל.

יש לקוות כי על אף העיסוק המתחייב ב"דחוף" הנובע מצרכי השעה, מצב החירום המלחמתי והשלכותיו הכלכליות והחברתיות, ימצאו תשומת הלב הממשלתית והמשאבים בכדי להיערך לאחד האתגרים המשמעותיים והאסטרטגיים ביותר שהמדינה צפויה להתמודד איתם בעתיד.

טבלה מסכמת – סטטוס יישום ההחלטה

 יושם
  לא יושם
  יושם חלקית

פירוט	סטטוס יישום	עיקרי הסעיף	הסעיף בהחלטה
<p>מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית אומצה ע"י הממשלה כמצפן עבור עיצוב מדיניות ושירותים ציבוריים המשפיעים על תהליכי הזדקנות מיטבית.</p>		אימוץ "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית"	2
<p>גובשה טיוטת דו"ח על ידי צוות עבודה משותף למשרדי הממשלה, ג'וינט-אשל, מכון מאיר, ג'וינט ברוקדייל, מרכז הידע לחקר ההזדקנות בישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – הדו"ח רוכז על ידי משרד ה"מ אולם לא הוגשו המלצות לממשלה. התחילה להתגבש מתודה איך נכון לקבוע יעדים לאומיים סביב אוק' מסוימות שנקטעה עם פרוץ המלחמה וכן הקמת צוות הבין משרדי לשם כך נדחתה גם היא.</p>		הגשת המלצות לממשלה ע"י הצוות הבין משרדי אודות פיתוח מדדים חדשים בנוסף או כתחליף לאחד המדדים המוזכרים בהחלטה, עד ל-31.12.2021	3
<p>בנובמבר 2022 פורסם ע"י הלמ"ס הדו"ח הראשון² שהתמקד בנתונים המתייחסים לשנים 2015-2020 וכולל נתונים עבור 40 מדדים. הדו"ח הבא מיועד להתפרסם באוקטובר 2024, בסמוך ליום הזקן הבינ"ל.</p>		פרסום דו-שנתי של "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" בהשוואה בין-לאומית ובחתך דמוגרפי	4
<p>הכנס שתוכנן ע"י הלמ"ס היה אמור להיות רחב במיוחד ולהיערך בדצמבר 2023, אולם נדחה בעקבות המלחמה. משרד ה"מ נמסר שהכנס מתוכנן להיערך בנובמבר לאחר פרסום הדו"ח הבא. יש לציין כי מסקנות הדו"ח כן הוצגו בשלל מסגרות אחרות, לרבות כנס מקוון לעוסקים בתחום הזקנה.</p>		חישוב ופרסום המדדים, לרבות המדדים המנבאים שיפותחו, ייכללו כחלק מהסטטיסטיקה השוטפת של הלמ"ס. דו"ח בנושא יפורסם אחת לשנתיים וילווה בכנס ציבורי.	5
<p>התקציב לשנת 2023 עבר לפי החלוקה בהחלטה וכן נמצא תקצוב גם לשנת 2024. בימים אלה דנים על התקצוב לשנים 2025-2026.</p>		תקצוב פרויקט SHARE ע"י המשרד לשוויון חברתי, משרד ה"מ, משרד המדע והטכנולוגיה, משרד הרווחה ומשרד הבריאות. כמו כן בחינת האפשרות להשתתפות של הו"ת וביטוח לאומי.	6

פירוט	סטטוס יישום	עיקרי הסעיף	הסעיף בהחלטה
<p>ניתן לראות הטמעה של מפת המדדים במהלכים שונים, בייחוד של המשרדים השותפים באופן ישיר להחלטה – רווחה וביטוח חברתי, שוויון חברתי, בריאות וביטוח לאומי. כמו כן החל מהלך של קיום סדנאות להנהלת המשרדים השונים והושקה תוכנית העתודה "זמן עתיד". עם זאת, תהליך ההטמעה עדיין רחוק ממיצוי, כפי שניתן לראות למשל בדו"ח מבקר המדינה אודות שיפול הרשויות המקומיות באזרחים הוותיקים.³</p>		<p>להנחות את משרדי הממשלה, ובפרט את המשרדים העוסקים באופן משמעותי במתן שירותים לאזרחים ותיקים, להכווין את פעולותיהם ודרכי ההתערבות שלהם על מנת להשפיע על מדדי ההזדקנות וכן לפעול לצמצום הפערים המשתקפים במדדים בין קבוצות דמוגרפיות. רלוונטיות</p>	<p>7</p>
<p>בתוכניות העבודה של משרד הרווחה לשנים 2023⁴ ו-2024⁵ ניתן לראות כי נקבע מדד לשיעור האזרחים הוותיקים החשים בדידות, לאיתור אזרחים ותיקים הנמצאים בסיכון לניתוק חברתי, בחינה של מגוון המענים הקיימים עבור אזרחים ותיקים והתאמתם לאוכלוסייה, הכשרת אנשי מקצוע בתחום על פי תפיסה שנגזרה מאסכולת ההזדקנות המיטבית ועוד.</p>		<p>לרשום את הודעת שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לקבוע מדדים לשירותים שניתנים לאזרחים ותיקים בקהילה על-ידי המשרד והמוסד לביטוח הלאומי ולפרסם מדדים אלה לציבור</p>	

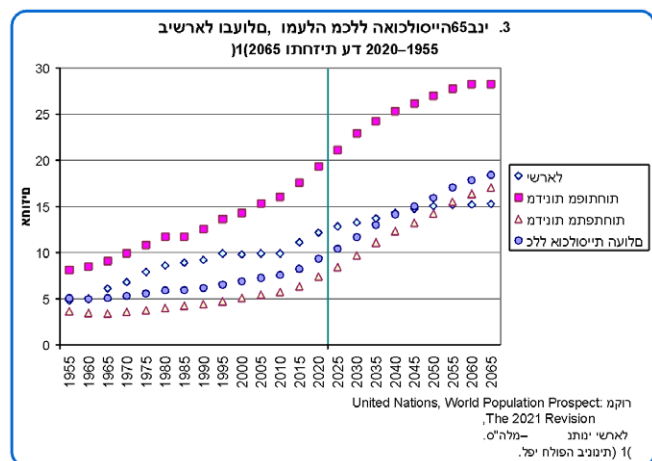
<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2023/2023-Shilton/2023-Shilton-202-Vatikim.pdf> 3

<https://www.gov.il/BlobFolder/reports/work-plan2023b/he/plan2023.pdf> 4

https://www.gov.il/BlobFolder/reports/plan2024/he/plan_plan170424.pdf 5

רקע – "עם הפנים לעתיד" – הזדקנות מיטבית בישראל

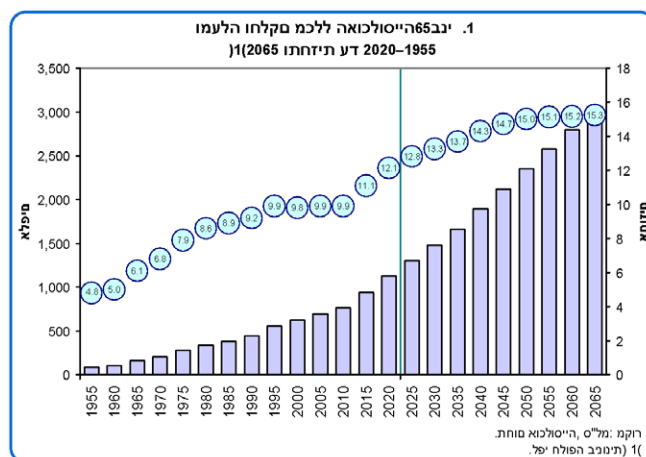
ואף גבוהה יותר בחלק ניכר מהן. יחד עם זאת, שיעורי הילודה והפריון בישראל גבוהים יותר מאילו שבמדינות המפותחות. דבר אשר עשוי להצביע על עלייה בקרב האוכלוסייה הצעירה וירידה בחלקם היחסי באוכלוסייה של המבוגרים (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2022).

בהתבסס על השינויים והתחזיות הללו, עולה מחויבות לביצוע פעולות בשני מישורים עיקריים. מישור אחד, קשור להתאמה והכוונה של השירותים הציבוריים לצרכיהם של אזרחים ותיקים. המישור השני, קשור לשינוי התנהגותם של האזרחים הוותיקים בניהול בריאותם, כמו גם לתפקודם במרחב האישי והחברתי בחייהם. זאת, מתוך התפיסה וההבנה ששני מישורים אלו, עשויים לסייע לאזרחים ותיקים באיכות חייהם מבחינה פיזית, קוגניטיבית וחברתית, כמו גם בשמירה על תפקודם, מיצוי יכולותיהם, הזדקנותם בקהילה, ומניעת הצורך בתלות מוסדית עד כמה שניתן. לצורך כך, האזרחים הוותיקים, בני משפחותיהם, הקהילה בה חיים והמדינה צריכים להיערך לשינויים מבעוד מועד ואף לנקוט בצעדים שיאפשרו את יצירת השינוי.

בשנת 2015, המועצה הלאומית לכלכלה הדגישה כי הזדקנות האוכלוסייה היא אחד מששת האתגרים החברתיים-כלכליים המרכזיים של מדינת ישראל. בהמשך, התקבלה החלטת ממשלה ל"קידום הסוגיה האסטרטגית" "היערכות להזדקנות האוכלוסייה" כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה" (המשרד לשיויון חברתי, 2015; החלטה מספר 150). ייחודיות האתגר שבהזדקנות נובע מתוקף היותו תהליך טבעי אוניברסלי, אשר מתרחש אצל כל בני האדם וחוצה מגדר, דת, לאום, מצב משפחתי, מצב סוציאקונומי וסביבה גיאוגרפית. בנוסף ובשונה

הזדקנות הינה תופעה אנושית וטבעית הנוגעת לכלל האוכלוסייה בעולם ובישראל. בעשורים האחרונים, אנו עדים לשינויים הנובעים מהעלייה בתוחלת החיים. שינויים אלו מביאים עמם התמודדות עם מספר אתגרים חברתיים-כלכליים גדולים למדינת ישראל, ביניהם אתגר ההזדקנות. התחזיות, אשר מתבססות על שיעור גידול האוכלוסייה המזדקנת, מצביעות על קיומה של מגמת עלייה במספר האזרחים הוותיקים בישראל (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2022). בהרחבה, ניתן לראות שבשנת 1955 אוכלוסיית האזרחים הוותיקים כללה 85.2 אלף איש ואילו בשנת 1980 גדלה פי 4 והגיעה לכ-338 אלף איש. משנת 1980 ועד שנת 2000 בני 65 ומעלה הכפילו את מספרם לכדי 622.9 אלף איש ובשנת 2020, מספרם גדל כמעט פי 2 ונאמד ב-1,128.1 אלף איש, שכיום מהווים 12.1% מכלל האוכלוסייה בישראל. מכאן, שהעתיד הצפוי לשנת 2045 מצביע על כך שמספרם של בני ה-65 ומעלה יגיע לכ-1.6 מיליון איש (קרוב ל-14% מכלל האוכלוסייה) ובשנת 2065 חלקם באוכלוסייה צפוי לגדול ל-3 מיליון (15.3% מכלל האוכלוסייה).

נכון לכתיבת דו"ח זה, עולה כי מגמת ההזדקנות בישראל אינה דומה למדינות מפותחות בעולם. כך למשל, בשנת 2020 28% מאוכלוסיית ישראל היו ילדים עד גיל 14 לעומת 16.4% במדינות מפותחות ואילו 12.1% בני 65 ומעלה בישראל לעומת 19.3% במדינות מפותחות. יחד עם זאת, בעתיד אנו צפויים לראות שינוי בקצב ההזדקנות בישראל לעומת קצב ההזדקנות במדינות המתפתחות. כך שבשנת 2055 צפויה האטה בקצב ההזדקנות של האוכלוסייה בישראל לעומת מדינות מתפתחות, בהן צפוי קצב הזדקנות מהיר יותר משל ישראל. ההסבר לכך נובע מתהליכים דמוגרפיים אשר ייחודיים לישראל היום ובהתאמה גם בעתיד. תוחלת החיים בישראל דומה לתוחלת החיים במדינות מפותחות

הצרכים והשפעת נכונה ובאופן מטיב, הוחלט לאמץ את "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית", שגובשה על ידי צוות עבודה משותף הכולל את משרד ראש הממשלה, משרד הבריאות, משרד הרווחה והביטחון החברתי, המשרד לשוויון חברתי ומשרד האוצר, ובשותפות עם ג'וינט-אשל, מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל, מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל, והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) (המשרד לשוויון חברתי, 2021).

"מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" מתייחסת לשלושה תחומים מרכזיים הכוללים: 1. בריאות (מדדי בריאות ותפקוד); 2. משמעות (מדדי רווחה ואיכות חיים) ו-3. חוסן כלכלי (שיעור העוני, אי-שוויון ויכולת להסתדר כלכלית) ומטרתה לסייע בגיבוש מדיניות מבוססת נתונים שתוביל להקצאה יעילה של המשאבים הציבוריים בכדי ליצור צמצום פערים בין האוכלוסייה באזור מרכז הארץ לבין אזור הפריפריה, בפריסת השירותים והרחבת ההזדמנויות לאוכלוסייה הזקנה בישראל (למשל בתחומים: סביבה, חיים עצמאיים, מעורבות חברתית ותעסוקה) ומניעת תלות, כמו גם חיזוק תהליכי הזדקנות מיטבית בישראל. זאת, בנוסף לייעודה לשרת את כלל הגורמים הרלוונטיים העוסקים בקידום הזדקנות, ולקדם מחקר שיסייע לעמוד ביעדים שנקבעו.

מאתגרים בהם הפתרון הוא לרוב מיגור האתגר, למשל תופעת העוני (Gal & Bleikh, 2019), בהזדקנות הפתרון לאתגר מצריך דרכי פעולה אחרות. אלו האחרונות, קשורות לשינויים במערכת הבריאות הפיזית והנפשית של האדם הזקן, כגון: תוכנית לניהול ומעקב אחר הנחיות רפואיות, בניה והטעמה של תוכניות לחיים בריאים המתבססות על פעילות פיזית, אכילה בריאה ומאוזנת ועוד. בנוסף, פעילויות חברתיות הקשורות לאיכות הקשרים החברתיים והמשפחתיים מבלי לגרוע מפעילות הממוקדת בפרט ומתן מענה לניהול פיננסי נכון עבור האדם הזקן לצד למידה על המרחב הטכנולוגי-דיגיטלי שמחובר ל"כאן-ועכשיו".

ביולי 2021 העבירה ממשלת ישראל את החלטת ממשלה 127 על-פיה תופעל מדיניות לצורך מניעת תלות מוסדית, קביעת מאפיינים לשיפור ושימור מצבם של האוכלוסייה המזדקנת בישראל, בני-ה-65 ומעלה. במסגרת החלטה זו (127) ובהמשך להחלטות הממשלה קודמות; החלטה מספר 150 מיום 28.06.2015 (המשרד לשוויון חברתי, 2015) החלטה מספר 2494 מיום 19.04.2015 (משרד ראש הממשלה, 2015) והחלטה מספר 2752 מיום 18.06.2017 (משרד ראש הממשלה, 2017) ולאור ההשלכות החברתיות, הכלכליות והמעשיות העתידיות שצפויות מהזדקנות האוכלוסייה כמו גם הצורך לכוון את המדיניות הלאומית והמענים שיתאימו לסיפוק

פירוט מרכיבי החלטה 127 – סטטוס יישום

2. סעיף 3 בהחלטה – הגשת המלצות לממשלה אודות הצורך בפיתוח מדדים חדשים או תחליפיים.

ההחלטה קבעה כי על צוות העבודה ובשיתוף משרדי הממשלה הרלוונטיים מוטלת האחריות להמשיך ולבחון את הצורך בפיתוח מדדים חדשים או חלופיים למדדים המוזכרים בהחלטה 127, בדגש על בחינה, פיתוח והרחבה המדדים ובחינת הצורך בקביעת יעדים לאומיים להזדקנות מיטבית. מועד ההגשה לבחינת הצורך בפיתוח מדדים אלו נקבע עד ליום 31.12.2021.

סטטוס לא יושם

נעשתה ונעשית עבודת מטה על מנת להמשיך ולבחון את הצורך בפיתוח מדדים חדשים והרחבתם, אולם לא הוגש מסמך המלצות לממשלה.

על פי אגף ממשל וחברה במשרד רה"מ, המרכז את יישום ההחלטה, כשגובשה מפת המדדים היא נבנתה מלכתחילה כמדדי על ומדדים מנבאים/ משלימים – הצפויים לתרום להבנת התמונה הכוללת. בהחלטת הממשלה הובאו לאימוץ רשמי מדדי העל המהווים מעיין מעטפת של המפה, הם אלה הנבדקים מדי שנתיים. סעיף זה בהחלטה מקבע את ההחלטה לבחון מדדים משלימים באופן מקצועי מחקרי שוטף. באשר לבחינת הצורך בפיתוח מדדים לאומיים – הצוות התכנס לדון על כך ונעשתה עבודת מטה אולם כיום אין עדיין מתודולוגיה סדורה של קביעת יעדים לאומיים בתחום ההזדקנות המיטיבית. הוחלט מקצועית שקודם כל יש להשמיע את המדדים והשפה ברמה הממשלתית שרם קביעת היעדים הלאומיים והחלה להתגבש מתודה איך נכון יהיה לקבוע את היעדים הלאומיים בהמשך, אולם תהליך זה והקמת צוות בין משרדי שהיה אמור להוביל אותו נדחו עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל. אף על פי כן, מה שכן נקבע הוא יעד של כיווניות לכל מדד – האם המגמה היא ירידה או עלייה. לדוגמא – האם עלייה באחוז התעסוקה של אזרחים ותיקים רומזת על משמעות והשתתפות או על עוני ומחסור?

לא התבצע דיווח לממשלה כאמור בהחלטה, אולם הנושא דווח ונידון בוועדת השרים להזדקנות בממשלה ה-36.

1. סעיף 2 בהחלטה – אימוץ "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית"

החלטת הממשלה קבעה לאמץ את "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית", אשר גובשה על ידי צוות עבודה המשותף למשרדי הממשלה וכולל את ג'וינט-אשל, מכון מאירס, ג'וינט ברקדייל, מרכז הידע לחקר ההזדקנות בישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. תחומי המדידה כוללים התייחסות לשלושה מדדים מרכזיים המפורטים כדלקמן:

1. בריאות

- 1.1. שיעור ומספר השנים בבריאות מתוך תוחלת החיים הצפויה בגיל 65.
- 1.2. שיעור בני ה-65 ומעלה המתקשים בתפקוד ADL ו-IADL (מדדים להערכת התלות של הפרט בזולת בביצוע פעולות היומיום).

2. משמעות

- 2.1. שיעור בני 65 ומעלה המדווחים על תחושת בדידות.
- 2.2. ציון במדד CASP לאיכות חיים (מדד המשקף התייחסות לתחושת אוטונומיה, שליטה, הגשמה עצמית ומשמעות) עבור בני 65 ומעלה.

3. חוסן כלכלי

- 3.1. הכנסה חצינית לנפש סטנדרטית של אזרחים ותיקים ושיעור הנמצאים מתחת ל-60% מההכנסה החצינית.
- 3.2. שיעור המדווחים על קושי ביכולת לעמוד בכלל ההוצאות החודשיות של משק הבית.

סטטוס יושם

"מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" אומצה על ידי משרדי הממשלה מעצם קבלת החלטת ממשלה מספר 127 בה עסקינן. בחודש נובמבר 2022, הוצג דו"ח המפרט את נתוני "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" שנאספו על ידי צוות העבודה המשותף למשרדי הממשלה בין השנים 2015-2020. שבלת הממדים פורסמה באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והנה בהלימה לשלושה תחומי מדידה מרכזיים המפורטים בהחלטת הממשלה 127; בריאות, משמעות וחוסן כלכלי.

בהחלטה כי אופן הביצוע יסוכם על ידי המשרדים הממשלתיים הרלוונטיים ובתיאום עם הלמ"ס ומשרד ראש הממשלה.

סטטוס יושם חלקית

הכנס שתוכנן ע"י הלמ"ס היה אמור להיות רחב במיוחד ולהיערך בדצמבר 2023, אולם נדחה בעקבות המלחמה. ממשרד רה"מ נמסר שהכנס מתוכנן להיערך בנובמבר לאחר פרסום הדו"ח הבא. יש לציין כי מסקנות הדו"ח כן הוצגו בשלל מסגרות אחרות, לרבות כנס מקוון בתאריך 15 בדצמבר 2022, נערך כנס מקוון, אליו הוזמן הציבור הרחב בדגש על העוסקים בתחום הזקנה.

5. סעיף 6 בהחלטה – אישור מימון לביצוע ויישום פרויקט SHARE להבטחת בניית בסיס נתונים כפי שהוחלט בהחלטת ממשלה קודמת. פניה לוועדה לתכנון ולתקצוב לגבי השתתפות במימון ביצוע הפרויקט ולמוסד לביטוח לאומי בבקשה לבחון את האפשרות לתקציב לטובת מימון ביצוע פרויקט SHARE בשנים 2021-2023

החלטת הממשלה קבעה כי יש לוודא את קיומו של בסיס נתונים הנחוץ ל"מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית". קיום בסיס הנתונים מצריך תקציב ייחודי, כזה שיאפשר קרקע בטוחה להצלחה בבניית בסיס הנתונים במימוש החלטה 127. לשם כך, נקבע בהחלטה כי יש לפנות למשרד לשוויון חברתי ולוועדה לתכנון ולתקצוב (הות"ת) בנוגע להשתתפותה במימון ביצוע הפרויקט. בנוסף, נקבע בהחלטה שיש צורך בבדיקה ובוודוא קיומה של פניה למוסד לביטוח לאומי, בכדי לבחון את האפשרות להקצאת 514,072 ₪ לטובת מימון ביצוע פרויקט SHARE. מימון, שאמור להיות עבור פעילות הנעשית בין השנים 2021-2023 ומהווה חלק מתוך תקציבי המשרדים שקיבלו אישור בשנים אלו.

סטטוס יושם

הסקר לבריאות, הזדקנות ופרישה (SHARE) הינו חלק ממחקר האורך ההשוואתי הראשון בגודלו באירופה העוסק באוכלוסייה המזדקנת. הסקר הינו מסד נתונים מולטי-דיסציפלינרי ורב לאומי של נתוני מיקרו על בריאות, סטטוס סוציו-אקונומי ורשתות חברתיות ומשפחתיות של בני 50 שנה ויותר ונערך בין השאר

3. סעיף 4 בהחלטה – פרסום דו שנתי של "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" בהשוואה בין-לאומית

ההחלטה קבעה כי פרסום "מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" יעשה כל שנתיים. במידע שיופיע בפרסום הדו שנתי שנקבע בהחלטה 127, יש לערוך השוואה בין-לאומית הנוגעת ל"מדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית" תוך התייחסות לחתכים דמוגרפיים המפורטים בהחלטה והם: קבוצות אוכלוסייה, קבוצות גיל, מגדר, אזורים בארץ או כל חתך רלוונטי.

סטטוס יושם

בנובמבר 2022 פורסם ע"י הלמ"ס הדו"ח הראשון⁶ הדו"ח כלל את כל החתכים הדמוגרפיים כפי שהובאו בהחלטת הממשלה, לרבות השוואה בינ"ל. הדו"ח הראשון התמקד בנתונים המתייחסים לשנים 2015-2020 וכולל נתונים עבור 40 מדדים: 16 מדדי-על להזדקנות מיטבית בתחומים של בריאות, משמעות וחוסן כלכלי, 24 מדדים מנבאים להזדקנות מיטבית בתחומים: ניהול בריאות, אורח חיים בריא ואורח חיים חברתי פעיל (בעתיד יפותח תחום ההתנהלות הפיננסית). כמו כן, כלולים במפת המדדים מדדי אוריינות דיגיטלית הנחשבים לבעלי חשיבות רבה בשל תרומתם האפשרית לשיפור בכל אחד מהתחומים הנמדדים.

הדו"ח הבא מיועד להתפרסם באוקטובר 2024, בסמוך ליום הזקן הבינ"ל.

4. סעיף 5 בהחלטה – חישוב ופרסום המדדים, לרבות המדדים המנבאים שיפותחו, כחלק מהסטטיסטיקה השוטפת של הלמ"ס. פרסום דו"ח בנושא אחת לשנתיים שילווה בכנס ציבורי

ההחלטה קבעה כי צוות העבודה בשיתוף עם המשרדים הממשלתיים הממונים בהחלטה 127 והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יערכו חישובים של המדדים, לרבות המדדים המנבאים, במטרה להמשיך לפתח מדדים לאומיים להזדקנות מיטבית. בנוסף, החלטה זו קבעה כי יש לפרסם את תוצרי עבודתם של הממונים על ביצוע ויישום ההחלטה, בכנס ציבורי שיתקיים אחת לשנתיים. בהקשר זה, נקבע

⁶ https://www.cbs.gov.il/he/publications/DocLib/2022/ageing_ind20_1877/print.pdf

מעריך זה כולל הצגת מפת המדדים הלאומיים להזדקנות מיטבית ונעשית בחינה ובדיקת העבודה בשטח והבנת הקיים. לאחר מכן, מתקיים מפיץ ופילוח נקודתי על מנת לדייק את תוכנית הפעולה ולראות את ההלימה לתוכנית הקיימת לבין המוצעת.

בכנס שנערך בספטמבר 2022 על ידי צוות העבודה ובהובלת הג'וינט, הוצגה מפת המדדים ואופן החלתם ברמה הביצועית. דוגמאות לתוכניות שנמצאות בתהליכי השמעה כפי שעלה בכנס (חלקן יצאו לדרך עוד טרם החלטת הממשלה): 1. "המיזם לאוריינות דיגיטלית" 2. מוכנות לניהול – "סדנאות הכנה לפרישה" 3. תעסוקה איכותית; "הפלוס בשישים" ו"אמצע הדרך" 4. שייכות חברתית – "בני משפחה" 5. תכניות נוספות – "ניצולי שואה". התכניות הקיימות שממשיכות הינן: 1. מוכנות לניהול – "מרכזי אפ +60" 2. שייכות חברתית; "תיאום טיפול ו"קהילה תומכת" 3. ניהול בריאות ותפקוד – "אקטיבנט" ו"משגב" 4. מטפלים/ות – "יישום הכשות במוסדות" 5. תכניות נוספות – "טיפול פליאטיב". תכניות שנמצאו בפיתוח הינן: 1. אוריינות דיגיטלית – "פיתוח מיומנויות חיים" 2. מוכנות לניהול – "מרכזי אפ +60 מעטפת" ו"מרחב וירטואלי הכנה לפרישה" 3. שייכות חברתית – "קהילה לדורות משולבת" 4. ניהול בריאות ותפקוד – "הכשרה לאומית לדימנציה" ו"קופות חולים" 5. מטפלים/ות – "התנסות הכשרות" 6. רשות מקדמת – "תכנון ברשויות Muni 100" 7. תכניות נוספות – "השיבה הבייתה".

מכאן ניכר כי במשרדי הממשלה נעשים מהלכים ונבנות תוכניות אשר מטרתן לפעול על פי החלטת הממשלה אולם מעיון בתוכניות העבודה ושיח שקיימנו עם גורמים שונים במשרדי הממשלה, נראה כי לא בכל המקרים קיימים המשאבים ליישום מלא ובהיקף רחב מספיק.

לדוגמא – במשימות שהציב לעצמו המשרד לשוויון חברתי לשנת 2024 נכלל הסעיף "קידום תוכניות להפגת בדידות בקרב אזרחים ותיקים" וכן הוצב מדד מרכזי של הגדלת מספר מרכזי אפ 60 פלוס מ"ל 18 עד תום שנת 2024. מדובר במרכזים המסייעים לאדם הפורש מעבודה לנהל את תקופת החיים החל מהתקופה שלפני הפרישה, בתקופת המעבר וההסתגלות לפרישה ולאחריה על מנת לנהל ולקיים חיים פעילים ובעלי משמעות בתקופת הזיקנה "הצעירה". יש לציין כי המיזם התחיל לפעול עוד לפני החלטת הממשלה. עם זאת, עיון מדוקדק בתוכנית העבודה מראה כי אין בפועל מקור תקציבי למימוש המדד הנ"ל מכיוון

באמצעות כלים כגון ראינות עומק ואיסוף דגימות למחקר רפואי. לפרויקט הצטרפו עד כה 28 מדינות, מהן 26 מדינות מהאיחוד האירופי וכן ישראל ושווייץ. התובנות העולות מהסקר משמשות הן למחקר גלובלי והן למחקר בישראל וכחלק מהבסיס ליצירה ועדכון של מפת המדדים להזדקנות מיטבית.

על פי אגף ממשל וחברה במשרד רה"מ וכן המשרד לשוויון חברתי, התקציב לשנת 2023 עבר לפי החלטה בהחלטה וכן נמצא תקצוב גם לשנת 2024. בימים אלה דנים על התקצוב לשנים 2025-2026.

6. סעיף 7 בהחלטה – הכוונה והשמעת פעילות ודרכי התערבות על פי מפת המדדים

ההחלטה קבעה כי יש להטמיע את השימוש במפת המדדים להזדקנות מיטבית במשרדי הממשלה הרלוונטיים באופן שיכוון את מדיניותם והתוכניות המופעלות בתחום. בנוסף, הסעיף מכוון את משרדי הממשלה לפעול באופן שיובל לצמצום פערים קיימים בין קבוצות דמוגרפיות שונות באוכלוסיית האזרחים הוותיקים.

סטטוס יישום חלקית (בתהליך ביצוע)

מדובר בסעיף מהותי ובסיסי בהחלטה, זה שלמעשה מורה למשרדי הממשלה השונים לעשות שימוש במפת המדדים כמצפן לקביעת מדיניות ודרכי התערבות. עם זאת, הסעיף עמום למדי ואינו מורה באיזה אופן כל משרד אמור להטמיע את עקרונות ההזדקנות המיטבית ועל פי איזה לוח זמנים, ככל הנראה באופן מכוון בשל היות המיזם כולו עבודה מתמשכת שאמורה להתעדכן ולהתפתח כל העת וכן בשל השונות בין תחומי התוכן והעשייה של המשרדים השונים. המטרה הראשונית בהחלטה זו, על פי אגף ממשל וחברה במשרד רה"מ, הייתה להטמיע את השימוש בשפה ומושגים משותפים בין כלל העוסקים במלאכה. ניכר כי מטרה זו לכל הפחות בתהליכי יישום מתקדמים.

עוד לפני החלטת ממשלה 127 התקיימו תוכניות שונות לקידום זקנה מיטבית, כך שקיים קושי לבחון בבירור מה העשייה הממשלתית שנובעת מההחלטה. עם זאת, להלן מספר דוגמאות שאספנו בכדי להדגים את אופן השמעת השימוש במפת המדדים בתוכניות ושירותים ממשלתיים.

ראשית, צוות העבודה המשותף בנה מערך בו מתקיימים מפגשים עם רשויות מקומיות, משות של משרדי ממשלה ומוסדות אקדמיים.

של 100 שנות חיים, כחלק מהתוכנית הלאומית עתודות לישראל. התוכנית היא פרי שיתוף פעולה בין משרד ראש הממשלה, משרד הבריאות, משרד העבודה, הרווחה והביטחון החברתי, המוסד לביטוח לאומי, אגף תקציבים במשרד האוצר, המשרד לשוויון חברתי, השלטון המקומי וג'וינט ישראל. המחזור הראשון של התוכנית הסתיים ובימים אלה מתקיים המחזור השני.

7. סעיף 8 בהחלטה – קביעת מדדים לשירותים עבור אזרחים ותיקים בקהילה ע"י משרד הרווחה והביטוח הלאומי ופרסומם

מדדים אלו עתידים להוות את בסיס הנתונים עליו יקבעו השירותים הנחוצים לאזרחים ותיקים החיים בקהילה.

סטטוס יושים

בתוכנית העבודה של משרד הרווחה לשנת 2024,⁹ ניתן לראות כי נקבע מדד לשיעור האזרחים הוותיקים החשים בדידות. בשנת 2023 שיעור זה עמד על 25%, בשנת 2024 המדד שהוצב הוא 24%, כשהמשרד הציב יעד להפחית את שיעור האזרחים הוותיקים שחשים בדידות ל-19% עד שנת 2026. כחלק ממהלך זה להגברת תחושת השייכות בקרב אזרחים ותיקים והתמודדות עם בדידות וניתוק חברתי, מינהל אזרחים ותיקים במשרד הרווחה מקדם נכון להיום כמה פעולות להשגת התוצאה הרצויה: גיבוש תפיסה כוללת, כנס, מחקר, איסוף פרקטיקות, התאמת השירותים ושירות ההתערבות. כמו כן עולה מתוכנית העבודה כי המשרד מבצע פעולות על מנת להעלות את שיעור הרשויות שמגישות תוכנית עבודה מותאמת בתחום הזקנה מ-76% ל-92% בתום שנת 2024. בתוכנית העבודה של הביטוח הלאומי לשנת 2024, מופיע יעד העוסק ב"שיפור איכות החיים של האזרח בגיל השלישי", אולם ללא פירוט נוסף או מדדים.

שהתקדמות מותנית באישור משרד האוצר והטמעת הפעילות במשרד, במקום בג'וינט.

גם משרד הבינוי והשיכון מתייחס לצרכיהם של אזרחים ותיקים בתוכנית העבודה שלו לשנת 2024, עם יעדים כמו תכנון סביבות מגורים מותאמות ומודלים מגוונים לדיור לעת זקנה, אולם נראה שלעת עתה היישום מתוכנן בהיקף מצומצם יחסית (מציאת שני אתרים פוטנציאליים לפיילוסים לדיור קהילתי שיתופי והכונה של 4 תוכניות בינוי להטמעת תכנון סביבת מגורים מותאמת).

באשר להטמעה ברשויות מקומיות, ניתן לציין את תוכנית "מוני-מאה" – שמטרתה לחזק ולעודד אסטרטגיה מוכוונת זקנה ברשויות המקומיות. נבחרו 18 רשויות לתהליך שבסופו הן יוצאות עם תוכנית לפעולות שיכוונו את הרשות לפעול בצורה המעודדת הזדקנות מיטבית. לתוכנית מדדים אחרים אבל הם מדברים את אותה השפה של מפת מדדי ההזדקנות. עם זאת, ניתן ללמוד מדו"ח מבקר המדינה בנושא טיפול הרשויות המקומיות באזרחים הוותיקים שבתחום שיפוטן כי יש עוד עבודה רבה על מנת לספק שירות מיטבי לאזרחים הוותיקים ולאפשר הזדקנות מיטבית. בין השאר מתריע המבקר על היעדר מידע מלא ומעודכן אודות האזרחים הוותיקים ברשויות, היעדר תוכניות אב להזדקנות האוכלוסיה, כ-12.5% מהרשויות לא מינו יועץ לענייני אזרחים ותיקים על אף שהחובה למנות קיימת בחוק ועוד. כמו כן, על פי מבקר המדינה משרד הרווחה לא קבע את המספר המרבי של האזרחים הוותיקים המסופלים למשרת עובד סוציאלי, ומשום כך בחלק מהרשויות המקומיות מספר המסופלים הממוצע לעובד סוציאלי נע בין 324 ל-444.

על פי סקר שנערך כחלק מפעולת הביקורת, עלה כי קיים כשל ביידוע על פעילויות וזכויות להן זכאים אזרחים ותיקים כאשר פחות מ-60% מהם מכירים שירות אחד או יותר מהשירותים שמספקת הרשות המקומית ו-84% מאזרחים הוותיקים שנסקרו העידו שהרשות המקומית לא פנתה אליהם ביוזמתה עבור מיצוי זכויות ויידוע.⁸

ראוי לציין לטובה את תוכנית העבודה "זמן עתיד" שהושקה בשנת 2021 במטרה לייצר רשת של מנהיגות ומנהיגים הפועלים יחדיו לקידום איכות החיים של האוכלוסייה המזדקנת בישראל, בעידן

https://www.gov.il/BlobFolder/reports/plan2024/he/plan_plan170424.pdf 9

<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2023/2023-Shilton/2023-Shilton-202-Vatikim.pdf> 8

חסמים ומאפשרים

חסמים:

על פי ניתוח ממצאי המעקב ניתן להצביע על 3 חסמים מרכזיים:

תכנון וניהול

- החלטת הממשלה אמנם מהווה מהלך חשוב באימוץ פורמלי של המדינה את מפת מדדי הזדקנות המיטבית וכן מקבעת את הצורך במחקר ופיתוח מתמשך של אותם מדדים, אולם היא עמומה למדי בכל הנוגע להשמעת השימוש במדדים בגופי הממשל השונים. ההחלטה אינה מתייחסת לאופן ההטמעה בגופים ובמשרדים השונים ואינה מציבה לוח זמנים או מדדי תוצאה נדרשים. בהתאם לכך, ניתן לראות פערים באופן ההטמעה בתחומים שונים בממשלה, בדגש על הפער הקיים בשלטון המקומי כפי שעולה גם מדו"ח מבקר המדינה בנושא.

תקציב

- מסקירת תוכניות השונות של משרדי הממשלה, עלה כי בכמה מקרים התוכניות שככל הנראה נובעות מתעדוף הנושא בעקבות החלטת הממשלה תלויות בהפניית משאבים קיימים מתוך תקציב המשרד או הקצאת משאבים עתידית שטרם הוסכמה. על אף שהחלטת הממשלה מורה למשרדים השונים להכווין את פעולותיהם ודרכי ההתערבות שלהם להשפעה על מדדי הזדקנות, היא אינה מתייחסת כלל למשאבים הנדרשים לשם כך (מלבד תקצוב סקר SHARE בשנים 2021-2023).

"כוח עליון"

- משיח עם משרדי הממשלה המעורבים בהחלטה וסטטוס היישום של חלק מהסעיפים עולה כי חילופי השלטון התדירים וכן אירועי החירום הרבים שפקדו את ישראל בשנים האחרונות, בדגש על מלחמת חרבות ברזל, היוו גורם שעיכב את יישומן המלא של חלק מהמשימות בהחלטה זו כגון השלמת עבודת המטה לקביעת יעדים לאומיים בתחום הזדקנות המיטבית, הגשת המלצות לממשלה אודות הצורך בפיתוח מדדים חדשים או תחליפיים או קיום הכנס להצגת הדו"ח ע"י הלמ"ס. עם זאת, חשוב לציין כי ההחלטה התקבלה כשנתיים לפני פרוץ המלחמה כך שניתן לייחס רק חלק מהעיכוב ביישומה לחסם זה.

מאפשרים:

על פי ניתוח ממצאי המעקב ניתן להצביע על 2 מאפשרים מרכזיים:

מנגנון מדידה והערכה

- בתוכן ההחלטה, סעיפים 2-5, קיימים מנגנונים שנועדו לבחון ולפקח על יישום ביצוע התהליך ואף לפרסמו. מנגנונים אלו כוללים מחקר בנוגע למדדים הקיימים ואלו אשר עשויים להיות עתידיים. עצם ההחלטה לפרסם את דו"ח המדדים אחת לשנתיים ולכלול את הנתונים בסטטיסטיקה השוטפת של הלמ"ס מקבעת תהליכי מדידה והערכה אודות מצבם של האזרחים הוותיקים בישראל באופן שנועד להכווין את עיצוב המדיניות בתחום.

שותפות בין מגזרית

- מפת המדדים גובשה בצוות עבודה משותף שכלל את משרד ראש הממשלה, משרד הבריאות, משרד הרווחה והביטחון החברתי, המשרד לשוויון חברתי ומשרד האוצר, ג'וינט-אשל, מכון מאירס, ג'וינט ברוקדייל, מרכז הידע לחקר ההזדקנות בישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. שותפות זו אפשרה ראייה רחבה של האתגרים שעומדים ועוד יעמדו בפני המדינה ופיתוח מושכל של מפת המדדים באופן שיטיב את הפעילות בתחום.

סיכום, תובנות ומסקנות

מכאן ניתן להבין כי מלאכת יישום ההחלטה טרם הסתיימה וכי בעתיד יש להמשיך ולפקח על ביצוע ויישום החלטה זו ולבחון את התקדמות השמעת השימוש במפת המדדים בגופי הממשל השונים. נציין כי חלק ניכר מהתוכנית המופעלות בתחום הזקנה החלו טרם קבלת החלטת הממשלה ועל כן בכדי לנתח את תוצאות ואפקטיביות ההחלטה עצמה יש צורך במחקר נוסף שבודק קשר בין תשומות לתוצאות.

ניתן לראות כי המלחמה שהחלה בשבעה באוקטובר עיכבה ערוצי פעילות מסוימים בהחלטה ופיתוח נוסף של המדדים. כמו כן, מתוכנית העבודה של הג'וינט לקידום הזדקנות מיטבית בשנת 2024, ניתן ללמוד כי האזרחים הוותיקים אינם בסדרי העדיפויות וכי במלחמה או במאמצי השיקום, במצבי סכנה הם הופכים למרותקי בית מבחירה וזקוקים למשענת. באשר לאזרחים ותיקים שפנו מביתם – השהות הארוכה בדיוור ארעי מהווה סכנה לנסיגה פיזית ונפשית והחזרה הביתה גם היא דורשת הסתגלות מחדש, שיפול במצבים של פגיעה ברכוש או בנפש והשלמת טיפולים רפואיים שנדחו.¹⁰

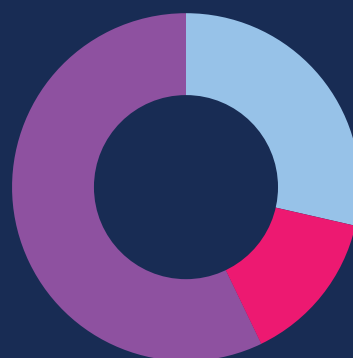
יש לקוות כי על אף העיסוק המתחייב ב"דחוף", ימצאו תשומת הלב הממשלתית והמשאבים בכדי להיערך לאחד האתגרים המשמעותיים והאסטרטגיים ביותר שהמדינה צפויה להתמודד איתם בעתיד – הזדקנות האוכלוסייה וכן להשפיע על חייהם של אזרחים ותיקים בהווה.

הזדקנות האוכלוסייה היא אחד האתגרים האסטרטגיים של ישראל – עד 2035 יחיו בישראל 1.6 מיליון אזרחים ותיקים, כשהיום מספרם עומד על פחות מ-1.2 מיליון.

ההזדקנות, נוגעת לכל אחד ואחת מאזרחיה של מדינת ישראל, הן בהווה והן בעתיד, ובכדי למנוע היחלשותה של האוכלוסייה ולאפשר לה מענים לה זקוקה, הומשג המונח הזדקנות מיטבית. מונח זה, מתייחס לתמהיל מדדים לאומיים אשר מגדירים מהי הזדקנות מיטבית. שלושת המדדים המרכזיים להזדקנות מיטבית הם: בריאות, משמעות וחוסן כלכלי. על מנת שאוכלוסייה זו תוכל להזדקן באופן מיטיב, נבנה מערך מחקרי ותוכנית יישומית המגובה בהחלטת ממשלה מספר 127, שפעילותם והשמעתם הם משימה לאומית חשובה והכרחית שתשפיע על כלל האוכלוסייה בהווה ובעתיד.

חשיבותה של החלטת הממשלה היא בהכרה הרשמית בסוגייה והכוונתה את המשרדים לבצע פעילויות ממוקדות יותר על מנת להשפיע על המדדים שהוגדרו. יחד עם זאת ולמרות המהלכים החשובים שהתניעה החלטת הממשלה, מסתמן כי מדינת ישראל עדיין רחוקה מיישומה והשמעתה הרחבה, באופן שמשפיע בפועל על חייהם של אזרחים ותיקים ומכאן על הכלכלה והחברה הישראלית בכללותה.

מתוך 7 סעיפים יישומיים בהחלטה שנבחנו במסגרת דו"ח זה, 4 יושמו באופן מלא (57%), 2 יושמו באופן חלקי (28.5%) ו-1 טרם יושם (14.5%).

מקורות

- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2022). מדדים להזדקנות מיטבית בישראל, 2020. <https://did.li/lv2w5>
- המשרד לשיוויון חברתי (2021). החלטה 127: מפת מדדים לאומיים להזדקנות מיטבית. <https://did.li/6pilw>
- המשרד לשיוויון חברתי (2015). החלטה 150: קידום הסוגיה האסטרטגית "היערכות להזדקנות האוכלוסייה" כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה. <https://did.li/DMcZH>
- משרד ראש הממשלה (2015). מדדי איכות חיים, קיימות וחוסן. החלטה 2494. <https://did.li/UXECN>
- משרד ראש הממשלה (2017). תקציב פרויקט SHARE (סקר הבריאות, ההזדקנות והפרישה באירופה) לשנים 2017-2019. החלטה 2752. <https://did.li/b07ft>
- Gal, J., & Bleikh, H. (2019). The welfare system: An overview. *Taub Center Blog*, 23.

